

урахування соціопсихологічних особливостей різних категорій громадян у процесі ведення соціальної роботи.

По-третє, у технологічній підготовці соціальних працівників фрагментарно використовуються методики практичної реалізації правових аспектів, поза увагою лишилися методики попередньої підготовки до даного виду діяльності із вимогами їх моделювання і прогнозування. Тому у практиці роботи соціальних практичних об'єднань спостерігається високий відсоток допущених студентами технологічних і соціальних помилок.

По-четверте, у процесі практичного навчання мало застосовується методик морального виховання студентів-соціальних працівників. Однієї теми з етики практичної роботи явно недостатньо для формування моральних якостей майбутніх соціальних працівників.

Список використаних джерел:

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения. Общедидактический аспект. – М., 1983. – 286 с.

2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття): затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 // Вища освіта в Україні: Норм.-правове регулювання. – К., 2003. – С. 52-93.

3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII // Голос України» за 06.08.2014 р. № 148 (5898).

4. Капська А.Й. Деякі аспекти професійної підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників / А.Й. Капська // Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка. Серія: Педагогічні науки. – 2010. – № 15. – С. 12-16.

Орел-Халік Ю.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Запорізький державний медичний університет*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Професійна культура стає однією з найважливіших проблем у підготовці майбутніх фахівців. Реалії сьогодення свідчать, що під час надання допомоги хворій людині лікувально-терапевтичний ефект мають не тільки медичні процедури, а й спілкування з пацієнтами. Тому фахова підготовка майбутніх медиків має забезпечувати не тільки

засвоєння ними необхідних професійних знань й умінь, а й формування в них соціально-значущих пріоритетів.

У центрі процесу формування професійної культури майбутнього фахівця знаходиться його особистість, тому особливу увагу акцентуємо на гуманізації процесу фахової підготовки студентів ВНЗ як складника їхньої професійної підготовки.

Гуманізм (лат. «humanitus» – «людяність») розглядається у філософії як світогляд антропоцентризму, витоки якого можна знайти ще в далекій античності. Ідея Цицерона про гуманізм як естетично завершену культурну й моральну еволюцію дійсно людського індивіда є значущою для сучасного розуміння пріоритету культурної і духовної сторони виховання справжнього професіонала.

Історичні дані свідчать, що лікувальна справа у наших предків завжди ґрунтувалася на гуманістичних цінностях: співчутті, безкорисливості, любові до людей та ін.. «Слова, як і ліки, – підкреслював письменник і лікар П. Бейлін, – мають пряму токсичну чи побічну дію. На окремі слова виробляється несприйняття – вони можуть викликати «алергію», шок. А передозуєш, хай навіть за змістом своїм лікувальні слова, може розвинути «лікарська хвороба» [2, с. 54].

Від лікаря пацієнт чекає розуміння та співпереживання, тому і потрібно шукати найточніші і найвиразніші слова, тим самим активно впливаючи на його настрій, самопочуття. В. Скуратівський слушно зауважив, що одним із суттєвих показників людської шляхетності є культура спілкування – поняття не тільки лінгвістичне, а й психологічне, естетичне та етичне».

Стрімкі зміни в розвитку суспільства пов'язані зі змінами в сучасній культурі. Культура – це творча діяльність людей, у праці яких створюються, зберігаються, розподіляються, обмінюються, споживаються суспільно значущі матеріальні та духовні цінності. Культура виявляється в духовному світі людини; в збереженні, створенні та передачі знань; в безпосередньому людському спілкуванні [1, с. 7].

Л.К. Круглова стверджує, що «культура – це історично конкретна система способів і результатів розвитку сутнісних сил людини, яка функціонує в цілях задоволення потреб суспільства, окремих соціальних груп, особистості» [3, с. 12].

Основними напрямками роботи щодо формування професійної культури визначено: мотиваційно-ціннісну, операційно-технологічну та оцінно-рефлексивну підготовку студентів до професійного спілкування у процесі практичної діяльності [2, с. 79].

Як свідчить досвід, лише декілька дисциплін спрямовані на формування та розвиток культури майбутніх лікарів, а саме «Історія культури України», «Історія медицини», «Філософія», однак всі вони лише опосередковано сприяють формуванню професійної культури. На наш погляд лише дисципліни «Іноземна мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням» та «Ділова українська мова» мають необмежені можливості для розвитку ідейно-моральних орієнтацій і підвищення професійно-етичного потенціалу студентів. Вивчення вищезазначених дисциплін сприяє усвідомленню загальнолюдських цінностей, формуванню уявлень про морально-етичні норми й традиції, що відіграє позитивну роль у професійному становленні майбутнього лікаря. Зокрема, воно сприяє розвитку пізнавальних функцій людини. При цьому у студентів розвиваються важливі інтелектуальні функції аналізу й синтезу, які необхідні впродовж усього його професійного життя й без чого неможливе виконання фахових обов'язків, формуються мовні узагальнення й розвивається абстрактне мислення.

На думку Т.В. Шестакової, важливими шляхами і засобами стимулювання студентів до активності, самостійності, накопичення особистісного досвіду є різні новітні технології: діалогічні форми і методи освіти й виховання (групові дискусії, аналіз соціально-професійних ситуацій, діалогічні лекції); активні та евристичні методи (мозковий штурм, синектика та ін.); тренінгові технології (тренінг рефлексивності, професійно поведінковий тренінг та ін.). Вони спрямовані на постійне збагачення досвіду творчості, формування механізмів самопізнання, самоорганізації та самореалізації особистості, сприяють розкриттю особистісного потенціалу студентів [5, с. 36].

Етико-психологічні основи спілкування, в основу яких покладено мовленнєвий етикет, становлять те підґрунтя, на якому тільки й можливе формування професійної культури лікаря. Усі його зусилля допомогти пацієнтові можуть бути зруйновані нечемним, фамільярним привітанням, грубістю, неуважністю, нетактовністю, проявленими під час опитування. Спілкування лікаря з хворим – це бесіда обопільно зацікавлених людей, мета яких перемогти недугу. Вона вимагає від медика певних зусиль, нервових витрат, щоб залишатися доброзичливим, невимушеним, терпимим. Усе це, в свою чергу, необхідно для подолання в бесіді з пацієнтом цілком природної його тривожності, дратівливості, виснаженості.

«Іноземна мова – навчальна дисципліна особливого роду, – зазначає Е.Г. Міквабія. – На відміну від низки інших навчальних дисциплін, що вивчаються у вищій школі, кінцевою метою яких є засвоєння змісту освіти, кінцева мета навчання іноземній мові –

сформованість практичних навичок й розвиток культури для успішного вирішення практичних завдань в майбутній професійній діяльності» [4, с. 146].

Таким чином формування професійної культури майбутніх лікарів є результатом складного, динамічного процесу виховання особистості, яка повинна поєднувати професійну підготовку студентів із духовним, моральним, етичним, естетичним розвитком.

Вважаємо, що активізації процесу формування професійної культури майбутніх лікарів сприяє реалізація міжпредметних зв'язків дисциплін гуманітарного циклу з фаховими навчальними дисциплінами та гармонійне поєднання традиційних форм і методів навчання з нетрадиційними (лекції, семінари, бесіди, «круглі столи», конференції), що, в свою чергу, дозволяє створити умови для духовного, інтелектуального, творчого становлення студентів, що є вагомим фактором професійного розвитку майбутніх лікарів.

Список використаних джерел:

1. Амеліна С.М. Самодіагностика рівня культури професійного спілкування студентів аграрних ВНЗ / С.М. Амеліна // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. праць. – К. ; Запоріжжя, 2008. – Вип. 48. – С. 7-10.

2. Золотухін Г.О., Литвиненко Н.П., Місник Н.В. Фахова мова медика: Підручник / Г.О. Золотухін, Н.П. Литвиненко, Н.В. Місник. – К., Здоров'я, 2002. – 392 с.

3. Круглова Л.К. Дефіцит культури: пути преодоления / Л.К. Круглова. – Л., Знание, 1990. – 16 с.

4. Миквабья Э.Г. Особенности обучения иностранному языку с использованием новых технологий // Теоретичні і прикладні проблеми психології і педагогіки: Зб. наук. праць Східноукр. нац. ун-ту. – 2002. – № 3(3). – Луганськ, 2002. – С. 146-145.

5. Шестакова Т. В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Шестакова Тетяна Віталіївна. – К., 2006. – 244 с.